

Juozas Pivoriūnas
Bekomentariųjų insinuacijų komentarai

Kažkoks A. A. birželio 20 d. Dirvoje sugretino keletą ištraukų iš Dan Propper "The Fable of the Final Hour" ir iš Jono Meko "Paskutinių dvylikos sekundžių", atspausdintų "Metmenų" pirmajame numeryje.

A. A. viso rašto darbo antrašė — "Ištraukos be komentarų".

Rašinio pavadinimas ir tekstas pasako, kad ištraukas komentuoti turės pats skaitytojas.

Tačiau kokių skaitytojo komentarų tikisi A. A. — to rašinio autorius? Koks A. A. tikslas, kaip pavadinti jo užsimojimą tas ištraukas šituo būdu pateikti skaitytojui?

Čia jau mes patys turime sukurti galvas, nes A. A. veikia be komentarų. Ir man jis primena vorą: kaip anas patydom sau rezga tinklą musei įsinarplioti, panašiai ir šis skaitytojui "nekalta" pakiaša ištraukas.

Sunku patikėti, kad bet kuris skaitytojas bandytų iš tų ištraukų palyginti Dan Propper ir Jono Meko literatūrinius laimėjimus. Tiesa, nesunku pastebėti, kad Meko eilėraščių ištraukos vaizdingesnės ir stilingesnės. Tačiau iš paskirų nuotrupų spręsti apie tų darbų bet kokią vertę būtų rizikinga; tuo labiau, kad čia turime reikalų ir su vertimais, kur, pavyzdžiui, vertėjas, pasitenkęs tik puse pirmojo posmo, tuoj pradeda antrąjį, skaitytojo visiškai neperspėjęs. Galimas daktas, kad jisai sąmoningai vengia abiejų eilėraščių pilnesnio vaizdo ir todėl parenka nuotrupų nuotrupas. Gal jam net ir nelabai pageidaujama, kad skaitytojas su tais kūriniais bent kiek susipažintų (ko gero — bešališkam skaitytojui gali atrodyti, kad Mekas pranašesnis už amerikoną).

Atrodo, kad A. A. labiausiai rūpi skaitytojo dėmesį atkreipti į tų dviejų darbų tematinį bei metodinį panašumą, idant jam kiltų įtarimas, kad kuris nors iš tų dviejų poetų yra parazitais. Nepaslankaus galvojimo skaitytojui, kuris dar naiviai norėtų prileisti, kad amerikonas galėjo mokėti lietuviškai ir galbūt "Metmenyse" skaitė Meko eilėraščių, A. A. padeda apsispręsti ir iš anksto jį apsaugoti nuo galimų herezijų savo straipsnelio paskutiniuoju sakiniu, kur parašyta: "Kad laikraščio skaitytojai lengviau galėtų atsakyti į klausimą, ar prie Jono Meko, paskaičius Dan Propper, sugrįžta su pakankamu pagrindu, cituojamos ir kelios ištraukos iš Jono Meko pasirašytų Paskutinių dvylikos sekundžių (ma-

no pabraukta—J. P.). Žodis "pasirašytų" nusako, jog A. A. mano, kad tai Mekas buvo tasai parazitais, kuris svetimą darbą pasirašė (padėjo parašyti) ir nusiuntė "Metmenims" (kita prasme to žodžio panaudojimas tame sakinyje būtų nepateisinamas ir rodytų tikslai A. A. nemokėjimą lietuvių kalbos, ko jam, regis, nebūtų galima prikišti).

Tačiau šiaipjau gana sumanus A. A. bus tyčia ar ne tyčia pražiopsojęs porą vidutinio svarbumo smulkmenų: jo minimos knygos (The Beats, Edited by Seymour Krim) tame pačiame puslapyje, kur paaiškinta apie perspausdinimo bei panašias teises, yra užrašyta "First Printing, March 1960". O "Metmenų" pirmasis numeris skaitytojus pasiekė dar praėjusiais metais. Be to, tos pačios Meko "Paskutinės dvylikos sekundžių" jau buvo skaitytos santariečių ir šviesiečių suvažiavime praėjusių metų rugšėjo pradžioje.

Išeitų, kad A. A. nesurado patikimų įrodymų Jonui Mekui degraduoti. Ir todėl jo užsimojimą reikia laikyti nepasisekusia insinuacija.

Suteikia elegantiskumo rūpestingai save prižiūrinčioms moterims!

"Tosca" importuota iš Kelno prie Reino, garsi visame pasaulyje "4711" kvėpalų tėvynės.

Sole Distributors: COLONIA, Inc., 41 East 42 St., New York City 17.

Naudojama Midland Savings and Loan Association pastato projektas, padarytas Chicago Bank Building and Engineering Co. Statybą vykdo Jonas Stankus Construction, Co. Namai statomas Archer ir California gatvių sankryžoje.

TAUPYKITE TEN, KUR MOKAMAS AUKŠČIAUSIAS DIVIDENDAS

Ant visų taupymo sąskaitų **4 1/2%** Ant specialiųjų "Bonus" taupymo sąskaitų **5%**

MIDLAND SAVINGS & LOAN ASSOCIATION

4038 ARCHER AVENUE Chicago 32, ILL. Tel. LA 3-6719

Prezidentas August Saldukas

Kiekviena sąskaita apdrausta ligi \$10.000.- Federalinės valdžios draudimo įstaigoje

Kapitalas \$ 5,000,000.00

Įsteigta 1914 m.

INSURED SAVINGS

Naujienų Antroji Dalis

CHICAGOS LIETUVIŲ ISTORIJA

Amerikos lietuviai savo istorija niekad rimtai nesirūpino. Į šį kraštą atvažiavusieji rūpinosi doleriais, namais, automobiliais, bendrovėmis, gerais ir lengvais darbais, net pabaliavojimais ir "paūžimu", bet jokių būdu ne savo tautiečių praėjimui. Kiekvienas jų yra užimtas "svarbesniais dalykais", istorijai jie nenori bereikalingai leisti laiko.

Kiekvieną dešimtmetį atsiranda vienas kitas mūsų tautietis, kuris susidomi šiuo klausimu, kartais net su kai kuriais savo draugais keliomis mintimis pasidalina, bet tais pasikalbėjimais viskas ir baigiasi. Porą kartų buvo net draugijėles sudarytos istorijos klausimams spręsti, bet nieko konkretaus jos nepadarė.

Rimtų organizuotų pastangų Amerikos lietuvių istorijai tvarkyti dar nesimato, užtat Aleksas Ambrose ryžosi vienas šią spragą dalimi užpildyti. Žinome, tai yra ne vieno žmogaus darbas. Jam bus reikalinga plati visuomenės parama. Bet jis darbą pradėjo, o dabar yra pasiryžęs sudėti į jį likusias savo jėgas. Visus kitus reikalus jis atideda į šalį ir prisės vien tik tai prie istorijos.

Prieš 20 metų jis pradėjo rinkti medžiagą CHICAGOS LIETUVIŲ ISTORIJAI, o dabar jau baigia ją ruošti spaudai. Per paskutinius du dešimtmečius šis kruopštus tautietis surinko tiek medžiagos, jog tenka stebėtis. Jeigu visi jo surinkti dokumentai, nuorašai ir ištraukos patektų į lengvą plunksną turinio žmogaus rankas, tai jis lengvai padarytų porą arba net trejetą tomų, tuo tarpu Aleksas planuoja viską sutraukti ir suspausti į vieną 500 puslapių knygą.

Didesnes knygas šiandien sunku išleisti. Reikia investuoti daug kapitalo ilgesniam terminui. Be to, nėra jokios garantijos, kad investavimas bus pelningas. Todėl ir reikia platesnės visuomenės pagalbos. Reikalingi garbės prenumeratoriai, paprasti prenumeratoriai, o vėliau bus reikalingi ir knygos platintojai. Garbės prenumeratorių sąrašas bus įtrauktas kiekvienas, kuris šiai istorijai išleisti duos \$25.00 ar daugiau. Bus paskelbti ir prenumeratorių vardai, jeigu jie iš anksto atsiųs \$6.00. Vėliau knyga gali būti ir brangesnė, bet prenumeratoriams ji bus siunčiama už šią sumą. Knygoje bus apšči ai draugijų, chorų ir pavienių asmenų paveikslų. Jeigu kuris biznieriūs, profesionalas ar visuomenės veikėjas, be vardo ir pavardės, Chicago Lietuvos Istorijoje dar norėtų pažymėti savo gimimo vietą ir dabartinį adresą, tai tiems kainuos \$10.00.

Tokią knygą turėtų leisti stambesnė knygų leidykla ar kuri organizacija. Ji geriausiai būtų Amerikos Lietuvos Istorijos Draugijai, bet ji, bent tuo tarpu, yra pasiryžusi leisti tik tai įtakingesnių žmonių biografijas. Tuo tarpu iniciatyvos ėmėsi Chicago Lietuvos Literatūros Draugija, jau išleidusi Vaclovo Biržiškos "Senųjų lietuviškų knygų istoriją". Bet daugiausia prie šios knygos leidimo turės prisidėti pats autorius, A. Ambrose parašė knygą, jam teks ir reikalingus finansus suorganizuoti.

Aleksas Ambrose važinėjo po miesto archyvus, nurašinėjo dokumentus, lankė senukus, darė ištraukas iš metrikų ir protokolų knygų, kopijavo senus laikraščius, vartė brošiūras ir įvairių parengimų programas bei atskaitas. Nekreipė dėmesio į gaudus, neužrašinėjo pasakų ir pasakėlių, bet, kaip tikras istorikas, rinko faktus. Užtat kiekvienas jo tvirtinimas yra paremtas dokumentu, kiekvienam faktui yra šaltinis.

Visuomenės veikėjai, kultūrininkai, laikraštūninkai, o jeigu ateityje atsirastų, tai ir istorikai, negalės apsieiti be Alekso Ambrose paruoštos CHICAGOS LIETUVIŲ ISTORIJS. A. A. surinko organizuotą, visuomeninę, o labai dažnai ir asmenišką lietuvių vieklą liečiančius dokumentus. Dokumentus jis nurašinėjo, tikrino, faktus sijojo ir derino, kol pagaliau sutraukė į kompaktišką vienetą. Jo istorijon įeina savo laiku labai gausi socialistų, katalikų, liberalų, komunistų ir bepartinių lietuvių įvairi veikla Amerikoje, aprašyti jų siekimai ir dėtos pastangos. Joje finansiniai, ekonominiai, kultūriniai ir dvasiniai siekimai; aprašyti klubai, draugijos, chorai ir bažnyčios; suminė finansinės lietuvių įstaigos ir leidyklos, žurnalai ir dienraščiai. Trumpai, nėra tos Chicago lietuvių veiklos, apie kurią paruoštoje knygoje nerastum tikslios informacinės medžiagos.

Kad skaitytojai susidarytų bendrą vaizdą apie Alekso Ambrose atliktą darbą, spausdiname vieną knygos dalį. Spausdiname šiaurinę Chicago, vadinamą Northside, liečiančią istorinę medžiagą. Peržiūrėjęs liečiančią medžiagą, skaitytojas susidarys bendrą vaizdą ir apie visą knygą.

(Tęsinys 6-me pusl.)

Dienų Skeveldros

1. Kur "biznis", tai labai trumpai:

—Autorius? Vaclovas Biržiška!

—Kas išleido? "Karys"!

—Kuo vardu? "Praeities Pabiros"!

—Kaina? Na, dažniausia čia visos "biznis" (kultūrinių vertybių birža) ir baigiasi. Bet, laimė, Gerb. Skaitytojas nesate nuomonės, kad kultūra būsianti matų ir saikų valdybos seikėjama gėrybė. Ir kas, iš tikrųjų, \$6.50 prieš minčių grūtį ir tvaną:

—Kai nusipirksi, 352 psl. rasi "Turinį", kur bus įvardyta 31 atskiras straipsnis.

Knyga gražiai ir tvirtai įrišta. Tai ne kalendorius, kuris, metui išėjus, numetama. "Praeities Pabiros" įrikiuojama knyga lentynon kaip dažno reikalo kūriny. Griši jin po metų ir kita-kita tiekos.

"Ivade" autoriaus brolis, prof. Mykolas Biržiška, rašo: "Praeities Pabiros" tai prof. Vaclovo Biržiškos († 1956) įvairiuose leidiniuose spausdintų 31 straipsnių rinkinys. Nevienodo didumo ir nelygios reikšmės, kartais ir panašaus į kiti kitų turinio, jie visi skirti Lietuvos praeičiai nušviesti, ir tikrai, kiekvienas jų pateikia ką sava, iš kitur neskolinta, tik autoriaus savarankiškai susekta ar saviškai, kartais net savotiškai, paaiškinta."

Vienu iš didžiųjų straipsnių yra "Kryžiuočių keliai į Lietuvą XIV amž." Skaitoma kaip... spionazo istorija ar nuotykių romanas. Ir kartu — įspėjimas:

—ar mes pažįstame Tėvyne bent tiek, kiek ją pažino ir pažįsta priešai?!

Čia (apelitui sužadinti) keletas straipsnių vardų: "Lietuvos laikinosios vyriausybės praeityje", "Kaip prieš 100 metų žemaitis Griškevičius lėktuvu skrido", "Gimnazijos maištas 1865 m. dėl cerkvių nelankymo", "40 metų lietuvių tautos karas su maskolių valdžia už savo knygas", "Zandarmerijos veikimas Lietuvoje" ir t. t. ir t. t.

Iš visos širdies tenka sveikinti "Kario" Redakciją, kuri ryžosi "Praeities Pabiros" išleisti į tremties visuomenę. Reikia manyti, kad dalis įdėto pinigų šiaip-taip sugrįs ar ne, Gerb. Skaitytojau?!

Beje, knyga leidėjų iliustruota ir, be to, įdėta orientacinis žemėlapis "Kryžiuočių keliai į Zemaičius XIV amž." Yra ir autoriaus atvaizdas, au-

toriaus kaip Lietuvos kariuomenės pulkininko leitenanto (1920.11-1923.12).

Dingos, autorius vienos diskusijos metu (žr. "Aidai", dar Vokietijoje) ramiai, bet ryžtai pareiškė, kad jo gyvenimo ir kūrybos pati didžioji ambicija — tai t-a-r-n-y-b-a-t-a-u-t-a-i.

2. Ak, mes daromės (iš lėto, bet pastoviai žemyn!) miesčioniukai, buržuazėliai, perponiai (anot baudžiavos meoto dainos), lyg ne iš gyvenimo, bet iš mėnulio ar kurio raisto.

Štai viename savaitraštyje (žr. 1960. 6.15.) nuotraukų montazas "Tremties mokykla". Ir "pagraudenimas": "Pamokų ruošimas bendrabutyje. Specialių vietų, kaip knygyno ar skaityklos, tam tikslui nėra. Kamburiuose gyvena 4, 6 ar daugiau moksliečių".

Na, ir kas? O kiekas mūs gyveno ir kur mokėsi? po kiek gyvena ir mokos ir toje pat Amerikoje, ypač daugiavaikėse šeimose, farmose, tarp nepasiturinčiųjų ar negalujančiųjų?

Manding, bene 11 metų ir aš, ir tu, ir jis — anas remiamas Vasario 16-ktosios gimnazija, bet ne tuo tikslu, kad... kambaryje būtų po 1 mokinį. Bet kad — būtų įmanoma, nors ir vargo sąlygomis, išlaikyti vienintelį Europoje laisvą mokslo židinį. Kad duoti galimybę iš viso mokytis.

Aukščiau išvardytas "graudenimas" gali sukelti tikrai nereikalingų rezultatų. Ar bent — juoko, kartaus ir irgi nereikalingo.

Arba, ana, "ilustruotame žurnale" (1960 m. vasario mėn.) buvo nuotrauka, o po ja "komentarai":

"Raudonės vid. mokyklos mokinės tvarko savo mokyklos kiemą. Mokinės prižiūri "tarybinės" mokyklos mokytojas su paltu ir su skrybėle stovi kaip baudžiavos laikų urėdas."

Ir sarmata skaityti... Mokinės besišypsiančios, vasarinė uniforma. Aiškiai, kad nuotrauka "geram atminimui", Mokytojo veidas, tiesa, neryškus. Su paltu (apsianstu ar ne?), skrybėlė? O gal sergė?! Gal amžius verčia šilčiau vilkėti? Jei "tarybinė", tai jau — "baudžiava", "kacetas" ir t. t. ir t. t.

Ale, teisingai poetas Santvaras sako, nutolus pakrantė — "Lietuva... Ir mūs pažūrros į darbą dažnai primena (Tęsinys 2 psl.)

(Atkelta iš 3 psl.)

džioji Lietuvos kunigaikštienė Bicutė (Regina Savickaitė), "Unijos ir danėdaviai" (Gintaras Reklaitis), "Lietuvių kalbos vertė" (Grazina Norvilaitė), "Spaudos draudimo laikotarpis" (Regina Zigaitytė), "Teorijos apie Pasaulio Pradžią" (Vacy Sautys), "Paskutinis Prūsų sukilėlis" (Rūta Domaikaitė), "Vilniaus krašto pašto ženklai" (R. Misiūnas), "Donelaičio Metų Pavasario Linksmybės" (Irena Sabaliūnaitė), "Kol jaunas, o broli, sėk pasaulio grūdus" (Janina Konaukaitė).

Su kokia meile, beveik pietizmu, aprašoma daugeliu jų nematyta tėvynė ("Lietuva" -

JEWELRY - LAIKRODĖLIAI

Deimantai urmo kaina

- Akmenuoti nauji rankiniai laikrodėliai po \$6.95
- 17 akmenų rankiniai laikrodėliai po \$12.95
- 17 j. rankiniai laikrodėliai po \$19.95
- 17 j. rankiniai laikrodėliai auksiniai \$29.95
- 21 j. rankiniai laikrodėliai su deimanto akutėmis \$49.95
- Kišeniniai laikrodėliai po \$1.99
- Alarm clocks po \$1.99
- Kiuperiai plaukams kišti po \$4.50
- Deimantiniai rezūkai stikliniai piauti \$3.75
- 50 gabalų Silver Stainless setas \$17.95
- Dideli blanketai, dvigubi, vertės \$9.00 po \$4.95
- Decon gražios kaidros po \$7.95
- Deimantiniai žiedai vertės \$200.00 už \$98.50
- Deimantiniai žiedai vertės \$100.00 už \$48.50
- Maži deimantiniai žiedai po \$12.00
- Siubiniai žiedai 14 k. auksu po \$8.95
- 1960 metų Console 21 colių, 21 tubų Televizija, 5 metų garantija, tikra kaina \$299 parduodam už \$175.00
- Rašomos plunksnos, Parkeriai po \$3.75
- Hoover ir Electrolux dulkių valytuvai po \$29.50

BUDRIK

3241 S. Halsted St.
Chicago 8, Ill.
CALumet 5-7237

Atdara pirmadienį ir ketvirtadienį iki 9 val. vakaro.
Jewelry departmentas sekmadieniais uždarytas.
Pasiklausykite mūsų kontesto Budriko radio programoje sekmadieniais 2:15 po pietų - WHFC 1450 kil. Laimėsi.

Ligoninės draudimas visam amžiui
MES APDRAUDZIAME JUS

iki **365** dienų
į metus

ISIGALIOJA NUO PIRMOS DIENOS!

DRAUDIMO BENDROVĖ NETURI TEISĖS
DRAUDIMO NUTRAUKTI

INDIANAPOLIS LIFE INSURANCE COMPANY
2735 W. 71 St. LEONAS, REAL ESTATE

Skambinkite **ALEKSUI LAURAIČIUI**
FR 2-9690
WA 5-6015
GR 6-6684

Danguolė Šukelytė), jos istorija, savoji kalba ("Kodėl mums neikia kalbėti lietuviškai" - Kristina Grabauskaitė). Štai Viktorija Binkytė rašinyje "Kodėl laukau Lietuvos Mokyklą" apie lietuvių kalbą sako:

"Ji man svarbi ne tik kaip kalba, bet ir kaip tiltas, kuris mane jungia su mano tautos žmonėmis, su mano praeitimi". (14).

Gi ta pati Danguolė Šukelytė, taip slandžiai ir gyvai aprašiusi mūsų miškus, ežerus, kryžius ir darželius, jau minėtame rašinyje "Lietuva", kitu atveju, nupasakodama Vienuolio "Viešnia iš Šiaurės" turinį straipsnelį šitaip baigia:

"Taigi ir mes, kaip Aldutė, nesizavėkim svetimu turtu, svetima meile, o gyvenkim tik Lietuvai. Mūsų gyvenimo fikslas tebūnie - Lietuva" (11).

Skyrelyje "Bandome" laisvos kūrybos (eilėraščių ir apybraižėlių) duoda: Ina Povilėnūtė, Sigutė Kavaliūnaitė, Jolanda Eigelytė, Rasa Rymaitė, Birutė Šlajutė ir Danguolė Šukelytė. Gi iš tame skyrelyje atspausdinto Rūtos Šoštytės fejletono "Auspaudo dingimas" būtų ko pasimokyti ir humoristui Albinui Valentiniui. Toks jis kondensuotas, gyvas ir išbaigtas.

Pagirtinas ir jaunųjų kritikas požiūris į literatūros ar meno kūrinius, koncertus bei minėjimus. Štai Dalia Indreikaitė, apžvelgdama Juozo Svaisto romaną "Jo sužadėtinė", gal ir su pagrindu, sako: "Jei tarp įdomių istorinių faktų būtų kiek daugiau jausmų poetinio jausmo, jauniui patrauklumą skaiyti dar labiau padidintų" (31).

Aprašęs Vasario 16-os minėjimą Laisvūnas Skeivalas irgi pastebi:

"Minėjimas buvo prarastas labai netaisyklinga lietuvių kalba, kas ateityje turėtų nepasikartoti" (72).
Skyrelyje "Stebime" ypač išskirtinas Laimos Paskočiūnaitės ir Andronės Vaičiūnytės rašinėlis "Dailės Parodos Apžvalga". Pasižiūrėkime, kaip vienu ar keliais taikliais sakiniais jos vykusiai pagaua pačius charakteringiausių mūsų dailininkų kūrybos bruožus:
"...Sunku suprasti Juozo (Tęsinys 7-me psl.)

BARBEQUE BEEF - ROAST BEEF AND GRAVY - POTATO SALAD - COLE SLAW - KIDNEY BEAN SALAD - MACARONI SALAD.

For Weddings, Confirmation or Birthday Parties

HOME MADE BARBEQUE BEEF OR BEEF & GRAVY 5 Lbs. \$3.85.

ALL SALADS, HOME MADE 49c Lb.

WE DELIVER, SOUTH WEST HOLIDAY FOODS

1007-9 W. 79th Street. AB 4-2133.

Vasarvietėje, Iškyloje į Gamtą ar Namuose

Tinkamiausias ir geriausias Tavo draugas yra tik "Nidos" Knygų Klubo Londone, Anglijoje, išleista knyga, kurių ligiol jau pasirodė net 28 leidiniai. Tas faktas mums įrodo, kad lietuviai geras knygas skaito ir yra jų leidimo rėmėjai.

Mielas tautieči, tautiete, tegul ir Tavo namuose suranda vietą nors vienas, kitas "Nidos" leidinys.

"Nidos" knygos visur ir visuomet paskirai perkant kainuoja po \$1.50. Tačiau dabar, vasaros atostogų proga, kurie kartu su užsakymu prisius ir ši skelbima, tiems "Nidos" knygos, tebus skaitomos tik po viena dolerį!

Rašykite, teiraukitės ir gausite pilną informaciją.

J. JANULAITIS
4510 So. Hermitage Ave., Chicago 9, Ill.

NELAUKITE-- RYTOJ GALI BŪTI PERVELU!

Jei norite užsitikrinti nuo ugnies namus, baidus, automobilius, ar žiaip ką apdrausti, reikalsaukite agento, arba brokerio, kad jis parūpintų jums poilsą per mūsų kompaniją. Nelaimei ištikus, neturėsime jokių namelomsu.

"Mes esame pirmaklasiai nariai Chicago Board of Underwriters"

O'MALLEY & McKAY, Inc.
222 WEST ADAMS STREET KAMBARYS 1043
Telefonas: Central 6-5208

Generaliai Agentai šių Kompanijų:
COLUMBIA INSURANCE COMPANY
PEARL ASSURANCE COMPANY
LUMBERMEN'S INSURANCE COMPANY
MASSACHUSETTS FIRE & MARINE INSURANCE CO.
MICHIGAN FIRE & MARINE INSURANCE COMPANY
AMERICAN AUTOMOBILE INSURANCE CO.
MASSACHUSETTS BONDING & INSURANCE CO.

SIUNTINIAI Į LIETUVĄ

Nuolat augančio skaičiaus mūsų klientų patogumui, MŪSU IMONĖ veikianti pagal betarpiinę sutartį su Inturistu nuo 1947 m., PERSIKĖLĖ Į ŽYMAI ERDVESNĖ PATALPĄ to pačio pastato 19-me aukšte.

Čia Jūs rasite didžiausią pasirinkimą reikalingų siuntiniams sudaryti

IVAIRIAUSIŲ PREKIŲ

Užsikiškite ir įsitikinkite vietoje
Reikalaukite mūsų katalogą

Klientų automašinos naudojasi nemokama vieta garaže

Phone: WAbash 2-9354 220 So. State St. Chicago 4, Ill.
CENTRAL PARCEL SERVICE, INC.

GRUPIŲ KELIONĖS Į LIETUVĄ.

praleidžiant 15 dienų VILNIUJE

SUSITIKITE SU SAVO GIMINIEČIAIS VILNIUJE

iš New Yorko išvykstate: Rugsėjo 25 d. Rugsėjo 12 d.

Paskirų asmenų kelionės į Vilnių taip pat sutvarkome: Platesnėm informacijom telefonuokite arba rašykite:

GORDON TRAVEL SERVICE

OFICIALUS INTURISTO AGENTAS CHICAGOJE

220 SOUTH STATE ST., CHICAGO 4, ILL.
Phone: WE 9-6362

SKAITYKITE NAUJIENAS
4 - NAUJIENOS, CHICAGO 8, ILL. - SATURDAY, JULY 2, 1960

Kelios pastabos prie straipsnio "Visatos begalybės klausimai"

(Naujienos, 1960. VI. 16. Autorius nenurodytas)

Džiugu, kad yra kas seka dabar daromą mokslų didžiulę pažangą ir populiariai pateikia ją skaitytojams. Prie minėto straipsnio noriu ir aš pridėti kelias savo pastabas.

Gal nelabai tikslu teleskopo veidrodį-objektyvą vadinti stiklu, nes jis gali būti ir ne stiklinis. Geriau būtų vadinti veidrodžiu, reflektorium arba objektyvu.

Didžiulius dangaus kūnų atstumus str. autorius išreiškia myliomis. Astronomai, paprastai, juos nusako didesniais vienetais, šviesmečiais, parsekais, A. U. Pastarasis, A. U., atstumas nuo žemės iki saulės (150 milijonų km), yra laikomas mažu, tinkamu tik saulės sistemos atstumams. Dažniausiai vartojamas šviesmetis, būtent, kelias, kurį nubėga šviesa per vienerius metus, bėgdama po 300000 km, per sekundę greičiu. Mylia gi būtų lig per mažas vienetas ten, kur ir 100 milijonų mylių nelankoma klaida.

Autorius, kalbėdamas, kad dr. R. Minkowski pagavo ant fotografijos filmo tolimą galaktiką (jas vadina ekstragalaktikomis, lietuviškai dažnai anagalaktikomis), būtų geriau buvę, jei būtų pasakęs, kad anas, "pasinaudojęs Schmito kamera pagavo" ir t. t. Toji kamera nėra tolygi mūsų naudojamoms foto kameroms.

Visos anagalaktikos, kurių, spėjama, yra apie 100 milijonų, skrieja iš vieno centro, kurį laiko visatos centru. Nuostabu gal ne tai, kad kuti tai anagalaktika skrieja labai dideliu greičiu, bet tai, kad juo toliau anagalaktika nuo nuo visatos centro, juo didesniu greičiu ji skrieja. Iš to daroma išvada, kad galaktikos išskrenda iš kurio tai centro ir skrieja greitėdamos. Čia ir yra pirmoji mįslė. Pagal galiojančius klasikines mechanikos dėsnius kūnas gali judėti didindamas greitį tik tuomet, jei yra jėga, kuri tą kūną veikia, sakysime, stumia. Iš kur ir kokia toji jėga? O gal ten negalioja mūsų dėsniai? bet tai sunku prileisti, nes tie dėsniai dangaus kūnų judėjimui tinkami. Antra mįslė. Jei anagalaktikos (taip turėtų elgtis ir mūsų galaktika) vis didina skriejimo greitį ir jau kai kurios yra pasiekusios pusę šviesos greičio, tai jos pasieks ir šviesos greitį. Pagal naujasias teorijas šviesos greitis yra greičio riba, jis nepašokamas. Antra vertus, pagal tą teoriją, kūnas pasiekęs šviesos greitį turi išnykti, pasidaryti tik spinduliuvimu.

Priešpaskutinio abzaco galas, turbūt, spautuvės suveltas, bet spėju, kad ten norima pasakyti, kad anagalaktikų atskirų žvaigždžių negalima iš-

skirti. Tikrumoje, Palomaro observatorijos įrankiais išskiriamos šviesesnės žvaigždės anagalaktikų, esančių net už pusantrą bilijono šviesmečių, bet astronomai nenori tuo pasitenkinti ir stengiasi pratęsti iki dviejų bilijonų.

Autorius mūsų galaktikai (Paukščių keliu) skiria tik du bilijonus žvaigždžių. Tikrai gi jų yra ne mažiau 100 bilijonų, o gal net 200 b. Teoretškai galėtų būti net 250 bil. Str. auto-

rius t. p. apsiriko nusakyda-lijonų milijonų. Tai ne sektimas sekstilijonų, sakydamas,lijonas, o tik kvadrilijon kad sekstilijonas yra 1000 mi- M. Krivščionas

VISUOMENĖS MOKSLŲ, MENO IR LITERATŪROS ŽURNALAS DARBAS

kritiškai stebi mūsų išsivijos, Lietuvos ir viso pasaulio gyvenimą. Prieš konservatyvią provincialią tradiciją DARBAS stato humanistines vertybes ir kūrybiškai šviežią žodį.

5410 SIXTH AVE.
Brooklyn 20, N. Y.

DARBO KAINA YRA TOKIA:
\$3.00 metams, \$2.00 studentams, paskiras numeris \$1.00

Save Up to EASY TERMS

DURING THE RCA VICTOR Festival of Newsmaking Values

GET EXTRA VALUE for your TV dollars for a limited time only. Come in today and see these great RCA Victor TV Newsmaker specials. Here's TV that's filled with all the most wanted features - TV with the most exciting innovations since television began.

The Ashland, Console TV with full 262 sq. in. picture. Outstanding performance, 25% brighter picture, greater contrast, 4 handsome finishes. 210-K-31.

- TUBE GUARD
- SECURITY SEALED CIRCUITS
- SIGNAL GUIDE TUNER
- 25% BRIGHTER PICTURE

Get The Best Quality At The Best Price

Dependability is why more people buy RCA Victor than any other TV.

Come in today!
1234 MAIN ST. HUNTINGTON'S CALL YOUR NAME HERE MAIN 4329

SAVE On Big-Picture Console

The Bridgeport, Bigger-than-life 24 inch overall diagonal picture. Specially designed console with 25% brighter picture, balanced fidelity sound, 3 handsome finishes. 240-K-49.

SAVE On "Living Color" TV

The Winslow, "Living Color" console TV with big 260 sq. in. picture. Receives in color and black-and-white. 3 beautiful finishes. 210-CK-67.

SOLTIS HOME APPLIANCES AND FURNITURE

2647 West 51st Street
Tel. HEmlock 4-7095
OPEN MONDAY AND THURSDAY EVENINGS

5 - NAUJIENOS, CHICAGO 8, ILL. - SATURDAY, JULY 2, 1960

ALEKSAS AMBROSE

Kada pirmieji lietuviai atvyko į Chicago

Kada pirmieji lietuviai apsigyveno Chicagoje, šiame milžiniškame prekybos, pramonės, mokslo ir susiekimo centre, apimančiame 1800 ketvirtainių mylių, Michigan ežero pakraščiu besidriekiančiu 24 mylių ilgio ir 11 mylių pločio ruožu, šiandien dar sunku tiksliai pasakyti. Šiam klausimui išaiškinti, reikia dar daug darbo įdėti. Turi dirbti ne vienas, bet didokas patyrusių praeities tyrinėtojų būrys.

Šiam reikalui pašvenčiau daug laiko, dokumentuotai lietuvių praeitį prisiknisau iki 1869 metų, bet jaučiu, jog šioje srityje reikia žymiai daugiau padirbėti. Dar stovi neperžiūrėti didžiausi dokumentų kalnai. Reikia kantrybės, pasišventimo ir lietuviško atkaklumo pačiai patikrinti. Nujauciu, kad Chicagoje galėjo lietuvių jau būti prieš šimtą metų, bet neturiu dokumentų šiems nujautimams įrodyti.

Bet vartaliodamas Chicagos miesto archyvuose esančius senus dokumentus, užtikau pažymėjimą, kuris liudija, kad St. Rokoša atvyko į Chicago 1869 metais. Nuo jo ir pradėdau dokumentuoti Chicagos Lietuvių Istoriją. Iki šio meto nemačiau kito oficialaus dokumento, todėl ir laikau Rakošą pirmuoju Chicagos lietuviu. Bet yra pagrindo manyti, nors dokumentais tuo tarpu dar nepavyko įrodyti, jog Chicagoje lietuvių būta dar anksčiau.

Lietuviai pastatė pirmą lenkų bažnyčią

Be jau minėto St. Rakošos, tais pačiais metais Chicagon atvyko lietuvis kun. Juozas Juškevičius. Apie šį kunigą yra užsilikusių oficialių dokumentų. Aktyvi ir konstruktyvi jo veikla yra užsiukuota vėlybesnėje lenkų spaudoje ir net knygose.

Pasirodo, kad kun. J. Juškevičius buvo aktyvus 1863 metų sukilimo dalyvis. Sukilimas, kaip žinome, nepavyko, daugelis jo dalyvių nukentėjo. Nukentėjusių tarpe, kaip rašo kun. A. Milukas, buvo ir kun. Juškevičius. Rusų valdžia jį ištrėmė į Samarą. Bet kun. Juškevičius ir tremtyje nenurimo, iš Samaros per Sibirą jis pabėgo iš Rusijos ir pasiekė Braziliją, o iš ten jau 1869 metais pasiekė Ameriką, o netrukus ir Chicago.

Chicagoje katalikų kunigų tada buvo mažai, todėl dvasinė katalikų vadovybė tuojau paskyrė kun. Juškevičių vietos lenkų klebonu. Jis, aišku, kalbėjo lenkiškai, kaip ir daugumas to meto lietuvių kunigų. Vienerių metų laikotarpyje jis suorganizavo lenkų parapiją, o netrukus pradėjo statyti šv. Stanislovo Kostkos bažnyčią dar ir šiandien esančią 1351 W. Evergreen St. Tai pirmoji lenkų bažnyčia Chicagoje, kurią jiems pastatė lietuvis kunigas.

(Bus daugiau)

Siunčiu CHICAGOS LIETUVIŲ LITERATūros DRAUGIJAI \$6.00 čekį spausdinamai Alekso Ambrosės knygai CHICAGOS LIETUVIŲ ISTORIJA. Prašau mane skaityti šios knygos rėmėju. Kada baigsite spaudos darbą, tai man priklausantį knygos egzempliorių prašau pasiųsti tokiu adresu:

Vardas ir Pavardė .....

Numeris ir gatvė .....

Miestas ir valstybė .....

Data ..... Parašas .....

WE GUARANTEE WE Will Not Be UNDERSOLD

"It's the Name Behind the Brand that Counts"
NEW & USED CARS SERVICE & PARTS
3400 W. OGDEN • 3729 W. OGDEN

"WHAT BEN SAYS - BEN DOES"

PASIMATYKIT SU STANLEY LITVINU

APIE SAVO NAMO INSULIACIJOS PROBLEMAS. Dabar yra laikas tinkamai įrengti savo namą vasarai ir žiemai.

Mes turime išdirbtą reputaciją pilno pasirinkimo A-1 rūšies stako lentų ir namams materialų.

CARR-MOODY LUMBER COMPANY
3039 SO. HALSTED STREET Tel.: VICTORY 2-1272
STANLEY LITVINAS, Mgr. — LIETUVIAI SALESMONAI

APLANKYKITE SAVO TĖVYNĖ!

Vykite patogiai ir komfortiškai žinomu

M.S. BATORY

Gdynia America Line laivų, iš Kanados uostų iki Gdynios Baltijos pakraštyje (Lenkijoje), ir iš ten traukinių arba automobilių į visas Rytų Europos dalis.

Batory — tai modernus, be dūmų švarus laivas, su nepaprastai gražiai išpuoštais svečių kambariais ir patogiomis erdvėmis kabinomis. Jūs pasidžiaugsite šiltu draugiškumu, tradiciniai puikiais valgiais ir mandagiu patarnavimu, siekiančiu patenkinti keleivius ir jiems padėti.

Dar galima gauti vietų vasaros kelionei iš Montrealio — rugpjūčio 12 d. Rezervuokite vietas DABAR "Taupymo sezonui" kelionei iš Montrealio!

RUGSĖJO 9, SPALIO 11, LAPKRIČIO 10.
275 svarų bagažas asmeniui NEMOKAMAI.
Pasiimkite savo automobilį.

Dėl rezervavimo ir informacijų pasitarkite su savo vietiniu kelionių agentu arba

GDYNIA AMERICA LINE
192 BAY STREET TORONTO, CANADA

Prieš siųsdami

DOVANŲ SIUNTINIUS Į SSSR

per kurią nors firmą,

Pasiklauskite patys savęs

apie sekančius dalykus:

1. Ar firma patikima?
2. Ar ji tai įrodė?
3. Ar ji rūpestingai supakuoja ir išsiunčia siuntinius ir paruošia dokumentus?
4. Ar ji naudoja geriausias dėžes?
5. Ar ji varo biznį ilgiau, kaip 25 metus?
6. Ar ji oficialiai ĮGALIOTA?

Atsakymas į visus šiuos klausimus bus TAIP, jei Jūs siųsite dovanų siuntinius per bet kurį

GLOBE PARCEL SERVICE, INC.

SKYRIŲ

716 Walnut Street PHILADELPHIA 6, PA. WALnut 5-3455	1991 Broadway NEW YORK 23, N. Y. LYceum 5-0900	263 Market Street NEWARK 2, N. J. MArk 3-1968
4102 Archer Ave. CHICAGO 32, ILL. FRontier 6-6399	6446 Michigan Ave. DETROIT 10, MICH. TAShmo 5-7560	390 W. Broadway S. BOSTON 27, MAS. ANDrew 8-9764
1213 Addison Road Cor. Superior & 71 St. CLEVELAND 3, OHIO UTah 1-0807	683 Hudson Ave. ROCHESTER 21, N. Y. BAker 5-5923	346 Third Ave. PITTSBURGH 22, PA GRant 1-3712
851 Hollins Street, BALTIMORE 1, MARYLAND. MUlberry 5-3787.	979 So. Broad Street, TRENTON, N. J., EXport 4-9085	
- Greit atgabenkite savo siuntinius PAS mus, ir mes greit išSIŪSIME juos!

GARSINKITĖS NAUJIENOSE

6 — NAUJIENOS, CHICAGO 8, ILL. — SATURDAY, JULY 2, 1960

"Gintare" spindi lietuviška dvasia

Šio krašto aukštesniosiose ir aukštesnėse mokyklose yra toks nusistovėjęs paprotys kasmet spausdinti metraščius. Paprasčiau jie skiriami išleidžiamosios klasės garbei. Šalia mokyklą baigusiuju bei jų mokytojų fotografijų paprastai tokiuose knygoje spausdinamos nuotraukos, vaizduojančios svarbesnius tų metų įvykius mokykloje, kultūros, mokslo, meno ar sporto būrelių veiklą, šalia tų nuotraukų pridant ir siauresnius ar platesnius aprašymus.

Tai gražus paprotys. Toks leidinys baigusiam primena jo mokykloje praleistas malonias dienas, o kartu yra ir savotiškas istorinis dokumentas.

Šiais metais pirmąjį metraščių pavadinimą "Gintaras" išleido Čikagos Aukštesnioji Lituanistikos Mokykla. Redaktorais pasirašė: Janina Konaukaitė, Jonas Šalčius, Alvydas Bičiūnas, Dalia Indreikaitė, Laisvūnas Skeivalas ir Nijolė Radvilaitė, globojant mokytojų Domui Velickai ir Aleksandrui Dunduliu.

Leidinį ne tik redagavo, bet iliustravo ir prirašė patys mokiniai. Kūryba panašios paskirties amerikietiškuose metraščiuose yra jau retesnis reiškinys. Tačiau "Gintaro" atveju ir tai pateinama, kadangi jie, leidėjai, metraščiui skyrė daug platesnės reikšmės. Vienas jo fikslų nusakomas redakcinio kolektyvo lūpomis įžanginiame žodyje:

"Vyresniems norėtume priminti, jog nepakanka apsiriboti tik medžiaginių gėrybių kaupimu, kad šalia jų dar yra ir dvasiniai tautos reikalai..."

O tokių priminimų šiandien mums niekada nebus per daug. Taigi, gal ir tikslu kiekvieną progą išnaudoti.

Pirmoje metraščio dalyje randame mokytojų, tėvų komiteto, redakcijos kolektyvo nuotraukas, aukotojų sąrašą ir abiturientų individualias fotografijas. Malonių jaunu lietuviškų veidų galerija, į kurią žiūrintį kad ir vyresnį žmogų džiugus jausmas ima. Senų gražių dienų prisiminimai atbunda...

Tolimesnė metraščio medžiaga suskirstyta į tris skyrelius: Zengiamė, Bandome ir Stebime. Pirmajame sudėti, manyčiau, geresnieji, įvairiomis temomis parašyti klasės ar namų darbai. Ir jie apima ne tik išleidžiamąją, o visas klases. Prisipažinsiu: pradėjau tuos darbelius skaityti su savotiška atlaidžia visąžinančio šypsena. Žingeidu: ar dar tas Amerikoje bręstas jaunimas šiek tiek kerta lietuvišką žodį? Ir nustebau. Ne tik dėl tikslaus sakinio, gražios formos, sveikos minties, bet ir dėl gausaus žinėjimo. Daug kas čia iš mūsų žinojo, ar tebeatsimena, kad 18-tame amžiuje į Lietuvą atsikraustė pajarų ordinas rūpinęsis jau-

nuomenės auklėjimu ir kad net "jezuitai", nusiziūrėję į pajarus, savo mokyklas labiau pritaikė gyvenimui" (26). Gi aštuntokė Vida Bičiūnaitė šitokius faktus guldo rašinyje "Lietuvos švietimo istorijos bruožai" ir, atrodo, tiesą šneka. Arba vėl, Kas man pasakytų keliomis kalbomis studentai pasveikino Vladislavą Žygimantaitį, 1648 m. atvažiuosį Vilniaus Akademijos aplankyti? Manau — retas. O septintokė Vigailė Kavaliūnaitė, nušviestas Vilniaus universiteto reikšmę Lietuvai, drąsiai kerta: 18

veitimų kalbų (38). Ar daugžino. Jezuitų gimnazijos auklėtinių žvilgtėterėme į rašinių tešiandien žino, kad popiežiusmas. Jos, manau, daugiau nepijus XI šios mokyklos išplėgu bet kas, nusakys mokyklos tūmū paaukojo 50,000 litų? O tikslus ir uždavinius. Štai keptintokė Jūratė Juozevičiū-lėtas: "Gamta Donelaičio Metė ("Jezuitai Lietuvoje"), norstuose" (Algis Kuraitis), "Ditos gimnazijos nemačiusi — (Tęsinys 4-me pusl.)

ISIGYKITE LSS LITERATŪROS FONDO

gražiai išleistas mūsų tautos atgimimą vaizduojančias knygas!

S. KAIRIO, LIETUVA BUDO, 416 psl. — kaina \$5.50
K. BIELINIO, DIENOJANT, 464 psl. — kaina \$6.00
K. BIELINIO, PENKTEJI METAI, 592 psl. — kaina \$6.00

Isigykite jas įvairių progų dovanoms!

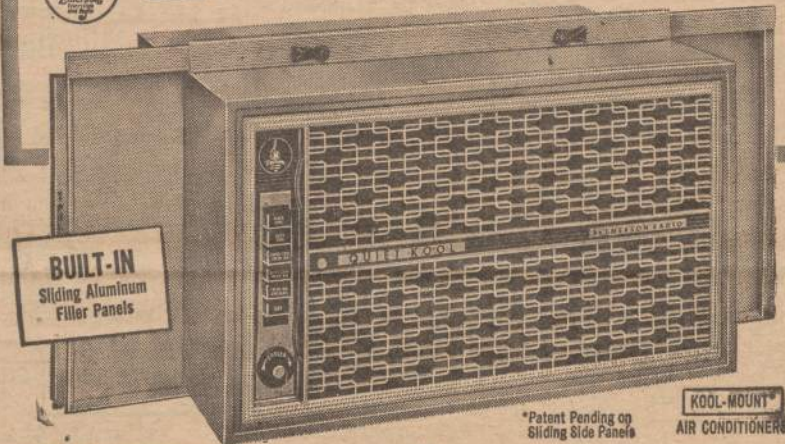
Jas gausite NAUJIENOSE ir Lit. Fonde šiuo adresu:

**K. BIELINIS, 70 Fifth Avenue, 9th floor,
NEW YORK 11, NEW YORK**

Now at GLASER'S

World's Only Instant-Installing Air Conditioner
No Installation Kits • No Installation Extras

Quiet Kool
by
Emerson Radio

3 easy steps to INSTANT INSTALLATION

- INSTALLS INSTANTLY in any standard window
- 115 VOLTS 7.5 AMP "POWER SAVER" MODELS—also available in all popular Voltages and Amperages
- PERMANENT SLIDE-OUT FILTER—easily removable
- EXCLUSIVE ROBOT PUSH-BUTTON "CONTROL CENTER"
- AUTOMATIC THERMOSTAT—lets you pre-set room temperature.
- AMAZING NOISELESS OPERATION—no noise to disturb slumber

BRING IN YOUR OLD FAN FOR KING SIZE AIR COND. AS LOW AS \$2.00 PER WEEK

a product of Emerson Radio & Phonograph Corp., Jersey City 2, N. J.

COME IN TODAY!

GLASER'S FURNITURE & APPLIANCE CO.
5115-5123 So. Kedzie Ave. PProspect 6-1790

OPEN MONDAY AND THURSDAY EVENINGS

3 — NAUJIENOS, CHICAGO 8, ILL. — SATURDAY, JULY 2, 1960